

Ontwikkelcyclus talentontwikkeling

Hoe breng je talent tot bloei op het vmbo?

Ieder kind heeft talenten. De uitdaging voor de school is om deze te ontdekken en tot ontwikkeling te laten komen. Maar hoe doe je dat? Op de vmbo-afdeling van het Dr. Nassau College in Assen lieten ze zich inspireren door de *Ontwikkelcyclus talentontwikkeling* van SLO.

DOOR FEMKE VAN DEN BERG

Leerlingen in het vmbo geloven soms dat ze weinig kunnen. 'Dat komt onder meer, doordat de nadruk op school vaak ligt op het herkennen en stimuleren van cognitief talent,' stelt SLO-leerplanontwikkelaar Marjolein Haandrikman, deskundig op het gebied van talentontwikkeling. 'Maar vmbo-leerlingen hebben vaak juist heel veel andere talenten: sportieve, praktische, creatieve, sociale of technische et cetera. De kunst voor scholen is om de diverse leerlingen tot bloei te laten komen. Hoe je dat doet? Bijvoorbeeld door kinderen in veel verschillende contexten ervaringen te laten opdoen, bij voorkeur in combinatie met loopbaanoriëntatie en -begeleiding.'

Belang van talentontwikkeling

Daar kun je niet vroeg genoeg mee beginnen, vinden ze bij het Dr. Nassau College, locatie Penta (voor vmbo tl, bb en kb). De school heeft het project *Gouden Handjes* opgezet, waarbij kinderen uit de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs snuffelen aan de vijf profielen van het Vakcollege (voor bb en kb) binnen de school: HBR (Horeca, Bakkerij, Recreatie), EO, (Economie, Ondernemen), ZW (Zorg, Welzijn), PIE (Productie, Installatie, Energie) en BWI (Bouwen, Wonen, Interieur). Vanaf de brugklas wordt deze kennismaking verdiept voor bb- en kb-leerlingen. 'Door leerlingen grondig te laten kennismaken met de profielen, proberen we hen te helpen om hun talenten te ontdekken,' zegt Gerhard Koning, docent en vakteamcoördinator EO. 'Essentieel, omdat deze leerlingen op jonge leeftijd een keuze maken voor een profiel, waarin ze zich verder willen ontwikkelen.'

Nieuwe visie

Het Dr. Nassau College heeft in oktober 2016 een nieuwe visie geformuleerd. Uitgangspunt is dat leerlingen meer gepersonaliseerd gaan leren. 'Dit betekent dat we ons onderwijs meer op maat willen maken, beter afgestemd op talenten van individuele leerlingen,' stelt Koning. 'Leerlingen krijgen meer vrijheid om op hun eigen manier te leren. We ondersteunen bij het maken van keuzes die bij hun talenten passen. Dat doen we onder meer door regelmatig met leerlingen te reflecteren op hoe ze

een profiel of vak ervaren en of dat aansluit bij wat ze willen en kunnen.' 'Onze aanpak is erop gericht om onze leerlingen, die vaak denken dat ze nergens goed in zijn, te laten ervaren dat ze wel degelijk talenten hebben,' vult Annet Alting (vakteamcoördinator ZW en docent) aan. 'We willen dat leerlingen na vier jaar met meer zelfvertrouwen van school gaan. Ze weten dan dat hun kwaliteiten gewaardeerd worden en dat ze die verder kunnen blijven ontwikkelen.' 'Dat begint met de stap naar het vervolgonderwijs,' zegt teamleider Paul de Bie. 'We hebben een doorlopende leerlijn opgezet met het Drenthe College. Vanaf het eind van het derde jaar gaan onze leerlingen een dagdeel per week naar dit roc.'

'We willen leerlingen, die denken dat ze nergens goed in zijn, laten ervaren dat ze wel degelijk talenten hebben'

Train-de-trainerscholing

Samen met twee andere collega's nemen Alting, De Bie en Koning binnen het Vakcollege het voortouw bij het vormgeven van meer gepersonaliseerd leren, waarbij talentontwikkeling centraal staat. Om extra input en inspiratie te krijgen, schreven ze zich in voor de eendaagse train-de-trainerscholing *Ontwikkelcyclus talentontwikkeling vmbo* van SLO. Hierin leren deelnemers hoe ze een gestructureerde aanpak voor talentontwikkeling ontwerpen en krijgen ze handvatten om te komen tot een leerplan voor talentontwikkeling. Er wordt gebruik gemaakt van een ontwikkelcyclus, bestaande uit vier stappen: onderzoeken, ontwerpen, uitvoeren en evalueren. Bij het doorlopen hiervan, kunnen scholen gebruikmaken van verschillende *tools*: werkvormen, tips, modellen en handreikingen die helpen om het gesprek over talentontwikkeling op gang te brengen. Deze kunnen gratis worden gedownload van het Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling (<https://talentstimuleren.nl/onderwijs/vmbo>). Veel instrumenten kunnen bovendien worden aangepast aan de context van de school. 'Dat is nodig, omdat scholen vanuit verschillende visies werken aan talentontwikkeling,' zegt Haandrikman. 'Sommige richten hun talentenprogramma op alle leerlingen, andere beperken zich tot een specifieke groep, bijvoorbeeld leerlingen met sportief talent. En terwijl de ene school talentontwikkeling koppelt aan de kerndoelen en eindtermen, doet de andere dat juist niet. Het een is niet beter dan het ander. Uiteindelijk draait het erom dat iedere leerling tot z'n recht komt.'

Gezamenlijke visie

In de eerste fase, de onderzoeksfase, bepalen scholen een visie en stellen ze de focus van het talentenprogramma vast. Een van de instrumenten die in deze fase behulpzaam kunnen zijn, is de *quickscan talentontwikkeling vmbo*. Koning, Alting en De Bie vulden deze in voor hun school. 'Niet om tot een visie te komen. Die lag er immers al,' zegt De Bie. 'Wel om nog eens goed onze uitgangspunten op een rijtje te zetten. Vervolgens hebben we

een *quick quickscan* gedaan met onze collega's tijdens een eerste gezamenlijke bijeenkomst over gepersonaliseerd en zelfregulerend leren.' 'We vroegen docenten om zichzelf te plaatsen in een kwadrant, dat we visueel hadden gemaakt met behulp van touwen, en dat bestond uit vier uitersten: docentgestuurd, leerlinggestuurd, klassikaal en individueel. Waar stonden ze? Waar willen we heen als school? En hoe gaan de docenten dat doen?,' vertelt Koning. 'Vervolgens kreeg iedereen twee weken om kleine wijzigingen in de eigen werkwijze aan te brengen. Daarna kwamen we bij elkaar om de ervaringen te delen. Docenten vertelden 'op de zeepkist' over hun goede en minder goede ervaringen. Iemand zei bijvoorbeeld dat hij voor het eerst aan leerlingen gevraagd had hoe ze leren voor een toets, in plaats van de door hem gewenste strategie op te leggen.'

Ontwerpen, uitvoeren, evalueren

In de ontwerpfasen formuleren scholen de criteria waaraan hun (nieuwe) uitdagende talentenaanbod moet voldoen. Ook ontwikkelen ze materialen. Voor deze fase heeft SLO onder meer een checklist met criteria ontwikkeld om lesmateriaal te evalueren. Ook zijn er tips voor de beoordeling geformuleerd. 'Hierbij is het belangrijk om goed voor ogen te houden wat je beoogt met een opdracht of leeractiviteit,' zegt Haandrikman. 'Is het doel 'talentontwikkeling', dan heeft een leerling vaak meer aan gerichte feedback – wat deed hij goed, wat kan hij verder ontwikkelen – dan aan een cijfer.' Op het Dr. Nassau College stemmen ze hiermee in. 'Zeker bij de praktijkvakken is dit de manier waarop we de beoordeling vaak vormgeven,' aldus De Bie. Na de ontwerpfasen volgt de uitvoering – waarin scholen daadwerkelijk aan de slag gaan met talentontwikkeling – en tot slot, een evaluatie. 'Je kunt dan bijvoorbeeld een leerlingenvragenlijst afnemen,' vertelt Haandrikman. 'Zo wordt duidelijk hoe de leerlingen tegen het talentenprogramma op school aankijken.'

Wat werkt?

Terugkijkend vinden Alting, De Bie en Koning dat de train-de-trainerscholing geholpen heeft om de nieuwe visie gestalte te geven: 'We hebben handvatten gekregen om stapsgewijs vorm te geven aan meer gepersonaliseerd leren/talentontwikkeling,' zegt Alting. 'Een uitdaging blijft wel om het hele team steeds goed te betrekken.' 'Daarom organiseren we regelmatig bijeenkomsten voor docenten, waarin we bespreken welke stappen er zijn gezet en hoe we verder willen,' vult Koning aan. 'Een voorbeeld: een collega vertelde laatst dat hij leerlingen meer ruimte geeft een opdracht op hun eigen manier aan te pakken. Hoewel hij het best spannend vindt om meer los te laten, ziet hij tegelijkertijd dat het vruchten afwerpt. De motivatie van de leerlingen stijgt en hun resultaten verbeteren. Door zo heel gericht te onderzoeken welke docent wat doet en wat daarvan het effect is, willen we als team ontdekken, vastleggen en uitbouwen wat werkt, zodat we talentontwikkeling van leerlingen nog gericht kunnen stimuleren.' ●

► Meer informatie vindt u op <https://talentstimuleren.nl/onderwijs/vmbo/schoolontwikkeling-vmbo/1984-schoolontwikkeling>

Vakwedstrijden spreken ook het talent aan van leerlingen (World Skills, 2017).